

	Центральнoукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Соціальна географія			
		Статус дисципліни <i>вибірковий компонент</i>			
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка				
Спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія), 014.15. Середня освіта (Природничі науки)				
Освітня програма	Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота Середня освіта (Природничі науки)				
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)				
Форма навчання	Денна				
Курс	2-й				
Семестр	3-й				
Обсяг дисципліни	Кредити	4,5	Години	135	
	Лекційні			28 год.	
	Практичні/семінарські			20 год.	
	Лабораторні			-	
	Самостійна робота			87 год.	
Семестровий контроль	залік				
Викладач	Маслова Наталія Миколаївна, к.г.н., доцент кафедри філософії та соціальних наук, доцент				
Контактна інформація	n.m.maslova@cuspu.edu.ua				
Кафедра	філософії та соціальних наук				
Факультет	психології та історії				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності територіальної організації соціальної сфери, географічні відмінності в умовах, способах, й характері життя населення.</p> <p>В процесі вивчення дисципліни студенти ознайомляться з теоретичними та методологічними основами та прикладними аспектами соціальної географії, особливостями її становлення та розвитку в світі та в Україні, з основними напрямками сучасної соціальної географії.</p>				
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	<p>Соціальна географія – галузь суспільної географії, значення якої в сучасному світі зростає. Нерівномірний соціально-демографічний розвиток, багатоаспектні зв'язки просторової організації праці та дозвіл, мінливі міграційні паттерни, різноманітні зміни культурних ландшафтів та сакральних просторів, нова географія здоров'я та освіти, просторове поширення суспільств масового і спільного споживання, гуманізація географії, складні переплетіння регіональної свідомості та ідентичності, географічних образів та уявлень, неоднозначне сприйняття простору, боротьба за рівні можливості чоловіків і жінок, регіональні проблеми соціальних негараздів, загроз та небезпек життєдіяльності населення, пошук шляхів ефективного управління соціальним розвитком – це те, що становить питань, що визначає попит на соціально-географічні дослідження та їх актуальність. Успішне розв'язання сьогodнішніх соціальних проблем на глобальному, так і в регіональному масштабі передбачає врахування того, що кожна з цих проблем завжди має певний територіально-просторовий вимір. Соціальна географія стрімко розвивається і в Україні. У зв'язку з цим особливої важливості набуває не лише впровадження викладання соціальної географії на географічних факультетах, але й введення назви</p>				

дисципліни до курсу підготовки інших спеціальностей в якості вибіркового компоненту.

Знання, одержані в процесі вивчення дисципліни розширяють географічний кругозір студентів і зможуть використовуватися ними у науковій роботі при підготовці кваліфікаційних робіт, а також у майбутній професійній діяльності.

Метою курсу є ознайомлення студентів з теоретико-методологічними основами та прикладними аспектами соціальної географії, особливостями її становлення та розвитку в світі та в Україні, з основними напрямками сучасної соціальної географії; розвиток практичних умінь і навичок дослідження закономірностей територіальної організації соціальної сфери просторових процесів й форм організації життя людей і суспільного виробництва. и.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення з теоретико-методологічними основами соціальної географії, зокрема з об'єктом і предметом дослідження, місцем в системі наук, зв'язками з іншими науками, джерелами соціально-географічних знань та особливостями методики соціально-географічних досліджень;
- оволодіння сучасним понятійно-термінологічним апаратом соціальної географії;
- ознайомити студентів з напрямками соціальної географії та її геопросторовими особливостями соціально-географічних процесів у різних сферах: демографічній, культурній, сакральній, медичній, освітній та ін.;
- ознайомити з методикою соціально-географічних досліджень закономірностей територіальної організації соціальної сфери територіальних соціальних систем різного просторового рівня (локального та регіонального), просторових процесів й форм організації життя людей і суспільного виробництва;
- висвітлити сучасні соціально-географічні риси та фактори формування у світі, Європі, Україні.
- сформувати практичні уміння і навички встановлювати та досліджувати територіальні відмінності соціального розвитку регіонів та країн;
- висвітлити значення соціальної географії, як науки, яка спроможна внести вагомий вклад у вирішення глобальних проблем сучасної цивілізації, а також сьогоденних проблем регіонального розвитку.

Знання, уміння та компетентності, отримані в результаті опанування дисципліни, знадобляться студентам у майбутній професійній діяльності. Виховне значення курсу полягає у формуванні у поваги та толерантності ставлення до представників різних соціальних груп, рас, етносів, релігій.

Компетентності

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі практичні проблеми у професійній діяльності вчителя географії, економіки, предметній області географічної науки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, здійснення інноваційної діяльності, характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, набувати спеціалізовані концептуальні знання у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя;

	<p>- здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації;</p> <p>- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>- здатність аналізувати закономірності територіальної організації соціальної сфери, територіальні соціальні системи різного просторового рівня, просторові процеси й форм організації життя людей і суспільства виробництва</p> <p>- здатність встановлювати та досліджувати територіальні відмінності соціального розвитку регіонів та країн.</p>
<p>Програмні результати (Чому можна навчитися)</p>	<p><i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • систематично отримувати нові знання шляхом ознайомлення з науковою та науково-популярною географічною літературою, а також застосовувати їх для вирішення наукових географічних та педагогічних задач; • застосувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання інформації, вільно орієнтується у спеціальній науковій літературі, знаходити інформацію завдяки Internet-мережі, працювати з науковою методичною літературою та періодичними виданнями з метою використання в процесі новітніх досягнень географічної та педагогічної науки; • розуміти теоретичні основ формування та реалізації функцій соціальної географії як результату відображення нового соціального запити суспільства; • аналізувати геопросторові аспекти соціальних процесів, виявляти основні соціальні тенденції, аналізувати закономірності територіальної організації соціальної сфери, територіальні соціальні системи різного просторового рівня, просторові процеси й форм організації життя людей і суспільного виробництва, встановлювати та досліджувати територіальні відмінності соціального розвитку регіонів та країн тощо.
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Розділ 1. Теоретико-методологічні основи соціальної географії</p> <p>Тема 1. Соціальна географія як наука. Соціальна географія як наука про територіальну організацію і регіональні закономірності соціальних процесів. Визначення науки. Об'єкт і предмет дослідження соціальної географії. Завдання соціальної географії. Проблеми та перспективи розвитку сучасної соціальної географії. Поняття "соціального" в структурі наукових знань. Місце та значення соціальної географії загалом в науці та серед інших географічних наук, зокрема в Україні. Структура соціальної географії. Функції соціальної географії. Поняття та термінологічний апарат соціальної географії.</p> <p>Тема 2. Становлення і розвиток соціальної географії в світі та в Україні. Передумови виникнення соціальної географії як науки. Виникнення соціальної географії: її корені в світі наук про суспільство та Землю. Особливості становлення та її основні віхи. Розвиток соціальної географії в зарубіжних країнах. Сучасна західна соціальна географія. Основні соціально-географічні школи заходу: часова географія, географія сприйняття, географія розвитку, феміністична географія географія сприйняття тощо. Персоналії. Сучасні соціологічні парадигми. Основні етапи формування соціальної географії в світі та колишньому СРСР. Розвиток соціальної географії в Україні. Розвиток соціальної географії в Україні: основні напрямки: антропогеографічний та економічний. Персоналії. Соціально-географічні школи в Україні: основні напрямки дослідження. Сучасний етап розвитку соціальної географії в Україні: наукові центри</p>

організації, досягнення, проблеми розвитку. Перспективи розвитку соціальної географії як науки.

Тема 3. Концепції соціального простору та соціального ч соціальногеографічного процесу та соціогеосистем. Еволюція уявлень про географічний «простір – час». Уявлення про соціально-географічний простір. Сутність і структура, властивості соціально-географічного простору. Особливості соціального часу. Особливості простору організації суспільства. Рівні організації соціально-географічного простору. Соціально організований простір і його основні параметри: об'ємність, розмірність, протяжність та ін. Просторові зони та території людини. Регіональна організація території. Поняття регіональної свідомості та менталітету соціуму. Фактори соціально-просторової диференціації суспільства. Поняття про соціогеосистему як основний об'єкт дослідження соціальної географії. Поняття про соціально-географічний процес, його структуру. Управління соціально-географічним процесом. Стійкий розвиток як один із можливих станів соціально-географічного процесу.

Тема 4. Методологія та методика соціально-географічних досліджень. Методологічні принципи соціально-географічних досліджень. Соціологічні підходи до вивчення соціально-географічних явищ та процесів. Види та типи соціально-географічних досліджень. Програма соціально-географічного дослідження. Основні дослідницькі стратегії. Основні етапи соціально-географічних досліджень. Поняття соціально-географічного факту. Методи соціально-географічних досліджень. Оформлення результатів досліджень. Розробка практичних рекомендацій на основі результатів прикладних досліджень.

Розділ 2. Прикладні напрями соціальної географії

Тема 1. Географія соціально-демографічного розвитку. Основні поняття демографічного розвитку. Концепції соціально-демографічного розвитку. Чинники соціально-демографічного розвитку. Соціально-демографічне відтворення населення. Динаміка і розміщення населення. Природно-демографічний рух населення. Наслідки росту населення. Теорії і концепції народонаселення. Соціально-демографічна політика та її регіональні особливості. Проблеми історичних та неісторичних народів. Тривалість життя. Здоров'я населення. Вікова структура населення. Статевий склад населення. Соціальні функції статей. Сімейний склад населення. Якість населення. Основні положення еволюції. Основні поняття географії простору та міграції населення. Міграція як соціальний процес, її види і функції. Сучасні тенденції на ринку праці. Трудові міграції. Вимушені міграції. Соціальні наслідки міграцій. Депортації. Тенденції міграції. Біженство: сутність і види. Соціальні проблеми виникнення біженців. Управління міграційними процесами.

Тема 2. Соціальна географія міст та сільської місцевості. Соціальні аспекти розселення населення. Соціальні функції поселень. Міське та сільське розселення. Класифікація поселень. Концепції соціальної географії міст. Поняття агломерації та її соціально-географічні особливості. Соціально-географічні закономірності урбанізації та територіальні прояви. Світові міста. Креативні, розумні, зелені міста. Особливості процесу урбанізації в Україні. Формування світових міст.

Тема 3. Географія культури. Культурна географія. Географія культури, освіти, охорони здоров'я, дозвілля та соціальних негараздів. Основні поняття географії культури. Концепції географії культури. Культура як соціальне явище: поняття, структура, функції. Різноманітність культури різних соціальних спільностей. Культурні норми і цінності. Форми культури. Сфера культури. Діяльність закладів культури та дозвілля. Сітка і типи закладів культури і дозвілля та їх взаємодія.

Географія культурних ареалів. Соціокультурна характеристика українського суспільства.

Географія мов. Географія релігії. Сакральна географія.

Тема 4. Географія охорони здоров'я, освіти, дозвілля, споживання. Медична географія. Географія захворюваності населення. Географія відпочинку та розваг. Географія соціальних негараздів. Сутність і функції соціальної інфраструктури. Структура соціальної інфраструктури. Роль соціальної інфраструктури в розвитку людства. Сутність рекреації. Рекреація і дозвілля. Форми рекреації. Територіальна організація рекреації. Соціальна сутність злочинної поведінки індивідуумів і груп. Соціально-економічні, правові, культурні, групові фактори злочинності. Територіальні особливості злочинності. Тероризм і злочинно-терористичної направленості. Географія освіти і науки. Географія інтелектуального потенціалу.

Тема 5. Соціально-гуманістичні напрями географічних досліджень. Гуманістична географія. Регіональна свідомість і менталітет соціуму. Регіональна ідентичність. Просторова пам'ять. Поведінкова географія. Перцепційна географія. Часова географія. Феміністична географія. Гендерна географія. Гендерні дослідження становища жінок у сфері праці. Гендерний аспект у дослідженні інституту сім'ї. Гендерні дослідження сфери політики і влади. Дослідження феномену насилля щодо жінок. Тенденції і перспективи гендерних досліджень.

Тема 6. Географія рівня та якості життя населення. Безпека життєдіяльності населення. Якість населення. Відтворювальний потенціал. Діяльнісний потенціал. Індекс якості населення. Євгеніка та євгеніка рухи. Рівень та якість життя населення. Система індикаторів. Безпека життєдіяльності населення. Національна та регіональна безпека. Соціальна, демографічна, економічна, продовольча, природотехнологічна інформаційна безпека. Географія добробуту населення. Географія бідності. Географія якості життя населення. Соціальне відторгнення. Соціально-просторова нерівність.

Тема 7. Стратегії соціального розвитку території. Основи поняття і сутність соціальних негараздів як соціальної властивості території. Особливості виникнення і розповсюдження соціальних негараздів, таких як злочинність, бідність, алкоголізм, захворюваність населення, безробіття. Поняття соціального спокою та територіальної соціальної справедливості. Загальні особливості і проблеми регіонального розвитку в Україні. Регулювання соціального розвитку в світі. Управління соціальним розвитком. Програми соціального розвитку території.

Критерії оцінювання роботи студентів

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- залік;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, розуміння сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань самостійної роботи.

Оцінюванню підлягають:

- .рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах практичних заняттях;
- .доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- .участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- .активність при обговоренні питань практичного заняття;
- .виконані практичні роботи;
- .реферати, презентації, доповіді;
- .систематичність роботи на практичних заняттях, активність під обговорення питань тощо.

Методи поточного контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, письмове опитування, перевірка практичних робіт, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, за рефератів, повідомлень, мультимедійних презентацій, проєктна контрольна робота; перевірка виконаних завдань у класі на платформі Google Classroom тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має підкласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентовано викладачем.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Соціальна географія»

Оцінювання якості знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється на практичних заняттях, консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попередньо отриману оцінку) та під час контролю самостійною роботою студентів.

Види робіт студентів, які підлягають поточному контролю:

- усна відповідь;
- виконання практичної роботи;
- доповідь чи повідомлення;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- письмові завдання (контрольні, самостійні роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під обговорення питань.

Максимальний бал з кожною темою практичного заняття – **10 балів**

тому числі:

- за усну чи письмову відповідь, реферат, презентацію з теми – 5 балів;
- за виконання та захист практичної роботи – 5 балів.

Крім того, студент має змогу отримати 0,5 бали за доповнення.

Критерії оцінювання студентських теоретичних усних відповідей чи повідомлень на практичних заняттях з курсу «Соціальна географія»

При оцінюванні усних, письмових відповідей та повідомлень студентів враховується:

- .рівень осмислення навчального матеріалу;

- .рівень сформованості аналітичних вмінь і концептуальних підходів;
- .повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- .використання додаткової літератури;
- .порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

Максимальна кількість балів за усну відповідь чи повідомлення – **5 балів**

5 балів ставиться у випадку, коли студент продемонстрував доско- знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату соціальної географі- теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманіт- класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання по- насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Відповіді демонструється розуміння причинно-наслідкових зв'язків та соціаль- географічних закономірностей розвитку територій. Виклад матеріалу логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вмін- аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висло- свою позицію з проблемних питань соціальної географії та аргументу- Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. Відсутні відповіді мовні та стилістичні помилки.

4 бали ставиться у випадку, коли відповідь студента майже повна, усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окр- класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізу- порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Розуміє суть основних соціаль- географічних закономірностей, не достатньо глибоко розкриває причин- наслідкові зв'язки. У відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, не- прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на пробл- питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. В- оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Матеріал викла- правильною мовою, але присутні окремі стилістичні помилки.

3 бали ставиться, коли відповідь неповна, фрагментарна. Студент не- системних знань з соціальної географії чи окремої теми курсу. Понят- термінологічний апарат соціальної географії в цілому сформований, але сту- оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висві- окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, ч- порушується послідовність та логіка викладу. Студент лише називає причин- наслідкові зв'язки та історико-географічні закономірності, але не доста- повно розкриває їх зміст. У відповіді відсутні посилання на фундамент- дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і- формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, а- може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стиліст- помилки.

2 бали ставиться, коли відповідь фрагментарна. Студент не- системних знань з соціальної географії чи окремої теми курсу. Понят- термінологічний апарат соціальної географії в цілому сформований, але сту- оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висві- окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, непослідо- нелогічний. Студент майже не розуміє суть причинно-наслідкових зв'язк- соціально-географічних закономірностей. Студент не вміє використовув- знання на практиці. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли студент має поверхові знання з теми. Оперує л- окремими фразами, відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, на- розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окр- висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не знає причинно-наслідк- зв'язків та соціально-географічних закономірностей. Студент не во- вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить прик- тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання практичної роботи

При оцінювання практичних робіт враховуються:

- .відповіді при захисті роботи;
- .повнота виконання завдань;
- .правильність та якість виконання завдань;

.наявність висновків;

.акуратність в оформленні тощо.

Максимальна кількість балів за лабораторну роботу – **5 балів**.

5 балів ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав завдання практичної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу з теми практичного заняття. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння уміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до виконання завдань. Картографічні матеріали оформлені правильно, виконані якісно та охайно. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

4 бали ставиться, коли студент виконав всі завдання для практичної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь на питання викладача при захисті роботи майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. Картографічні матеріали оформлені правильно, виконані якісно та охайно. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

3 бали ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання практичної роботи, але 1/2 з них виконана не досить якісно. Відповідь на теоретичні питання під час захисту практичної роботи неповна, фрагментарна. Студент продемонстрував недостатній рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати тощо. Картографічні матеріали оформлені частково правильно, виконані не зовсім якісно та охайно. У роботі наявні фактичні та стилістичні помилки.

2 бали ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань практичної роботи. Демонструє вкрай поверхові знання з тем теоретичного блоку під час захисту роботи. Студент недостатньо оволодів уміннями аналізувати, порівнювати тощо. Відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. Картографічні матеріали оформлені з помилками, виконані не якісно та неохайно. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли студент виконав 1/2 завдань практичної роботи з помітними помилками та неточностями. Демонструє вкрай поверхові знання з тем теоретичного блоку під час захисту роботи. Студент не оволодів уміннями аналізувати, порівнювати тощо. Відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. Картографічні матеріали оформлені з помилками та відсутні. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Максимальна кількість балів за завдання для самостійної роботи – **10 балів**.

10 б. ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав завдання для самостійної роботи. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тем курсу соціальної географії, що виносяться на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаційними підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий та послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Аналізує різні підходи до трактування тієї ж іншої проблеми. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань соціальної географії та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу, культурою мовлення. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

8 б. ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент

володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, не прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемне питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Відповідає знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні стилістичні помилки.

6 б. ставиться, коли студент якісно виконав $\frac{1}{2}$ завдань. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

4 б. ставиться, коли студент виконав лише $\frac{1}{3}$ завдань та демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

2 б. ставиться, коли студент виконав лише $\frac{1}{4}$ завдань та демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання рефератів

При оцінюванні реферату враховуються:

- .ступінь розкриття теми;
- .рівень науковості та доступності тексту реферату;
- .вміння працювати з науковою літературою, систематизувати та структурувати матеріал;
- .наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень;
- .використання при підготовці реферату декількох джерел інформації;
- .дотримання вимог до оформлення реферату (наявність титульної сторінки, плану, вступу; правильність оформлення посилання на використані джерела; список використаних джерел; оцінка грамотності та культури викладу; дотримання вимог до обсягу реферату тощо);
- .вільне володіння матеріалом реферату при захисті.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за реферат – **5 балів**

5 балів ставиться, коли виконані всі вимоги до написання реферату: познана проблема і обґрунтована її актуальність, зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему і логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення.

4 бали ставиться, коли основні вимоги до реферату виконані, але при цьому допущені незначні недоліки, не зовсім витриманий обсяг реферату, є недоліки в оформленні.

3 бали ставиться, коли основні вимоги до реферату виконані, але при цьому допущені значні недоліки, є значні неточності у викладі матеріалу; відсутня логіка викладу, не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні.

2 бали виставляється якщо є істотні відступи від вимог до реферування, висвітлена дуже поверхово або частково, відсутні висновки; не витриманий обсяг реферату; є серйозні недоліки в оформленні.

1 бал виставляється у випадку, коли тема реферату не розкрито, продемонстровано нерозуміння студентом проблеми; обсяг реферату занадто малий; не дотримано вимог до оформлення реферату.

Критерії оцінювання презентації

При оцінюванні комп'ютерної презентації враховуються:

семінарах, вебінарах, дистанційних курсах, стажуваннях тощо, підтверджено відповідним документом (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом). – пункти 1.5, 1.6, 1.9, 1.10 названого Порядку.

У разі отримання здобувачем диплома, сертифіката, свідоцтва, підтверджують результати неформального та /або інформального навчання, може бути нараховано до 20 балів з дисципліни.

Підсумковий (семестровий) контроль

З дисципліни «Соціальна географія» передбачена така форма підсумкового контролю як залік. Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової модульної оцінки як суми підсумкових модульних оцінок, отриманих за результатами засвоєння модулів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, модульного контролю та відповідної підсумковій семестровій модульній оцінці. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та дворівневою шкалою «зараховано», «не зараховано» та за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Індивідуальний навчальний план студента (форма № Н-2.02), Залікову книжку студента (форма № Н-2.03).

З дисципліни «Соціальна географія» передбачена така форма підсумкового контролю як залік. Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової модульної оцінки як суми підсумкових модульних оцінок, отриманих за результатами засвоєння модулів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, модульного контролю та відповідної підсумковій семестровій модульній оцінці. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за КМСОНП (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та дворівневою шкалою «зараховано», «не зараховано» та за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Індивідуальний навчальний план студента (форма № Н-2.02), Залікову книжку студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем. У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості

Політика курсу

Вимоги викладача. В процесі вивчення дисципліни студенти мають відвідувати всі лекційні та практичні заняття. Система оцінювання – накопичувальна, тому для того, щоби набрати необхідні бали до закінчення семестру (мінімально – 60 балів), студент має виконати всі види робіт передбачених робочою навчальною програмою дисципліни, бути активним на кожному занятті.

Пропущені за поважною причиною заняття відпрацьовуються за час консультацій.

Усі практичні роботи та завдання для самостійної роботи мають бути виконані вчасно. Практичні роботи захищаються кожним студентом індивідуально. Форма представлення результатів та контролю виконаної самостійною роботою прописані у методичних рекомендаціях до самостійної роботи. Практичні роботи, конспекти уроків та інші матеріали робіт, які є копією робіт інших студентів не зараховуються. Конспекти уроків мають бути розгорнутими з деталізацією кожного з етапів

дидактичних моментів уроку.

Політика виставлення балів. Оцінювання якості знань студентів в умовах організації освітнього процесу за кредитно-трансферною накопичувальною системою здійснюється шляхом поточного підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання. Враховуються бали набрані при поточному опитуванні, за практичних робіт, контролю за самостійною роботою та бали контрольні роботи з різних модулів. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичних занять; акцентується увага на неприпустимість пропусків та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; списування та плагиат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Комплексна система оцінювання навчальних досягнень студентів дисципліни включає:

- *поточний контроль (ПК)* – оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу з окремих складових (модулів) навчальної програми дисципліни під час аудиторних занять, консультацій та результатів самостійної роботи й оцінюється сумою набраних балів;

- *підсумковий (семестровий) контроль (ПСК).*

Форми поточного контролю:

- *поточна оцінка* – кількість балів, яку отримує студент за результатами контролю за виконанням усіх видів робіт (теоретичних, практичних занять, завдань до самостійної роботи, захисту практичних робіт, конспектів уроків тощо);

- *підсумкова поточна оцінка* – сумарна кількість балів, яку отримує студент за результатами здійснення поточного контролю.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентовано вказівкою викладачем.

Під час підготовки доповідей, повідомлень та рефератів студенти мають дотримуватися академічної доброчесності, уникати плагиату, робити необхідні посилання на використані інформаційні джерела.

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).

Інформаційне забезпечення

Методичне забезпечення

1. Тексти лекцій (в електронному варіанті).
2. Методичні розробки практичних занять (в електронному та паперовому варіанті)
3. Матеріали в навчальному класі "Соціальна географія" на освітній платформі Google Classroom

Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнський перепис населення: Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Database/Census/databasetree_uk.asp; Ethnologue: Languages of the World. – Ре...

	<p>доступу: https://www.ethnologue.com/country/UA</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.gov.ua. 3. Європейська конвенція з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf 4. Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.idss.org.ua 5. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua 6. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.ua 7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua 8. Офіційний сайт Організації Об'єднаних націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/index.html 9. Програма розвитку ООН, звіти та інформація про людський розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.undp.org 10. Соціальна географія : наук. журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.soc-geogr.net 11. Соціальна та культурна географія : наук. журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tandf.co.uk/journals/routledge/14649365.html 12. Фонд ООН з народонаселення (UNFPA) // http://www.unfpa.org 13. Demographic Yearbook System // http://www.millenniumindicator.org 14. Dialogues in Human Geography [Electronic resource]. – Mode of access : http://dhg.sagepub.com/content/3/1.toc 15. Encyclopedia of World Problems and Human Potential [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.uia.be/world-problems-global-issues 16. Population Reference Bureau // http://www.prb.org 17. Seamon D., Lundberg A. Humanistic geography // International Encyclopedia of Geography: People, the Earth, Environment and Technology [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/9781118786352.ch412 18. Social geography [Електронний ресурс] // GeoDZ the encyclopedia. – Режим доступу : http://www.geodz.com/eng/d/social-geography/social-geography.htm 19. Social Geography: Definition & Study [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.yourarticlelibrary.com/social-geography/social-geography-definition-study/42831 20. World Health Organization [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.who.int/en/index.html
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Картографічні матеріали, ноутбуки, смартфони, презентаційні матеріали до лекцій</p> <p style="text-align: center;">Рекомендована література</p> <p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Білецький М. І. Соціальна географія : навч. посібник / М. І. Білецький, В. Ванда, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 468 с. 2. Білецький М. І. Соціальна географія: навч.- метод. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 164 с. 3. Голіков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної соціальної географії. – К. : Либідь, 1996. – С. 14-15. 4. Методологічні засади географії: підручник/О.Г.Топчієв, Д.С.Мальчишин, І.О.Пилипенко, В.В.Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветик», 2014. – 160 с.

2020. – 366 с.
5. Немець Л. М., Олійник Я.Б., Немець К.А. Просторова організації соціально-географічних процесів в Україні: Монографія. – Х.: РВВ УжДУ, 2003. – 160 с
 6. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до соціальної географії. – К., 2003. – 204 с.
 7. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія регіонів України: Навчальний посібник. – К. : Артк, 1999. – 504 с.
 8. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К. : Вища школа, 1996. – 231 с
 9. Соціальна географія: підручник / за ред. Л. Немець та К. Мезенцевої. – Київ: Фенікс, 2019. – 304 с. (<http://soc-eco-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/SocialGeography.pdf>)
 10. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: Підручник. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.
 11. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методика: Навчальний посібник. – Одеса, 2005. – 632 с.;
 12. Шаблій О.І. Основи суспільної географії: Підручник: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – С. 102; 15
 13. Шевчук Л.Т. Соціальна географія: Навчальний посібник / Л. Т. Шевчук. – К. : Знання, 2007. – 349 с.
 14. Del Casino JR. V. Social Geography: A Critical Introduction. – Oxford: Wiley & Sons, 2009. – 336 p.

Допоміжна

1. Білецький М. І. Географія соціальних негараздів : становлення науки в Україні / М. І. Білецький, Л. І. Котик // Географія та туризм : міжвузівський збірник / [ред. кол. : Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін.]. – К. : Альтернатива, 2011. – С. 228–235.
2. Білецький М. Ідеї В. Кубійовича в географічному дослідженні сфери послуг / М. Білецький // Географічна наука і практика : виклики епохи глобалізації: міжнар. наук. конф., присвячена 130-річчю географії у Львівському національному університеті (Львів, 16–18 травня 2013 р.). – Т. 1. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – С. 66–70.
3. Білецький М. Структурно-динамічні процеси розвитку сфери послуг в регіоні / М. Білецький // Львівська суспільно-географічна школа: збірник матеріалів національному і європейському вимірах : [матеріали міжнар. науков. семінару]. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – С. 339–347.
4. Ванда І. Соціально-географічні ідеї у працях Степана Рудницького / І. Ванда, Л. Котик, І. Ранця // Історія української географії та картографії: збірник матеріалів третьої міжнар. наук. конф., присвяченої Білоруському літньому ювілею акад. С. Рудницького (Тернопіль, 6–7 грудня 2007 р.). – Тернопіль, 2007. – С. 23–29.
5. Гукалова І. В. Якість життя населення України : суспільно-географічна концептуалізація : монографія / І. В. Гукалова. – К. : Друкарня «Україна», 2009. – 346 с.
6. Гуцуляк В.М. Медична географія: Екологічний аспект: Навчальний посібник. – Чернівці: Руга, 2008. – 132 с.
7. Заблоцька Р. О. Світовий ринок послуг : підручник / Р. О. Заблоцька. – К. : Знання України, 2005. – 280 с.
8. Заставецька О. В. Комплексний соціальний і економічний розвиток території : теоретичні і методичні основи дослідження / О. В. Заставецька. – Тернопіль, 1997.
9. Лібанова Е.М. Бідність населення України: методологія, методи дослідження, практика аналізу: Монографія. – К.: КНЕУ, 2008. – 328 с.
10. Лібанова Е.М. Ринок праці: Навчальний посібник. – Київ: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 224 с.
11. Лозинський Р. М. Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд) : монографія / Р. М. Лозинський. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 502 с.
12. Любіцева О. О. Географія релігій : навч. посібник / О. О. Любіцева,

- Павлов, К. В. Мезенцев. – К. : АртЕк, 1998. – 504 с.
13. Мальська М. П. Просторові системи послуг (теорія, методологія, практика) : монографія / М. П. Мальська. – К. : Знання, 2009. – 363 с.
 14. **Маслова Н. М., Мунтян П. П.** Сепаратизм в сучасному світі: причини та регіональні різновиди // Н. М. Маслова, П. П. Мунтян. Матеріали обласної науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи» (м. Кропивницький, 22 березня 2018 р.) // Збірник наукових праць. – Кропивницький. – ЦДПУ, 2018. – С. 218-227.
 15. **Маслова Н., Мирза-Сіденко В., Переведенцев В.** Суспільно-географічні аспекти поширення протестантизму в Україні / Н. Маслова, В. Мирза-Сіденко, В. Переведенцев // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. – 2018. – № 2. – Випуск 45 – С. 77-86.
 16. **Маслова Н.М.** Етномовна складова сучасних соціокультурних процесів в Кіровоградській області / Н.М. Маслова // Географічна наука та практика: виклики епохи: Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 130-річчю географії у Львівському університеті (м. Львів, 16-18 травня 2013 р.) / [Відповід. редактори: доц. В.І. Біланюк, доц. І.І. Іванов]. У 3-ох томах. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – Том 1. – С. 267-271.
 17. **Маслова Н.М., Андріященко Д.О.** Географічні та конфесійні аспекти поширення православ'я в Україні та Кіровоградській області / Н.М. Маслова, Д. О. Андріященко // Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 березня-16 квітня 2020 р.) / за заг. ред. проф. Д.О. Андріященко. Харків: ФОП Озеров, 2020. – С. 92-96.
 18. **Маслова Наталія.** Динаміка мовної ситуації в Кіровоградській області за упродовж 1970-2001 рр. / Н. М. Маслова // Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи» (м. Кропивницький, 21 березня 2019 р.) // Збірник наукових праць. – Кропивницький. – ЦДПУ, 2019. – С. 263-267.
 19. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація: Монографія. – К.: ДП «Прінтсервіс», 2014. – 160 с.
 20. Нагорна Л.П. Регіональна ідентичність: український контекст. – Київ: ІНІСД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2008. – 405 с.
 21. Немець К.А. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі: Монографія. – Харків: ХНУ, 2013. – 225 с.
 22. Немець Л. М. Просторова організація соціально-географічних процесів в Україні : монографія / Л. М. Немець, Я. Б. Олійник, К. А. Немець. – Харків: РВВ ХНУ, 2003. – 160 с.
 23. Немець Л. М. Соціально-географічні основи стратегії переходу України на модель стійкого розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук / Л. М. Немець. – Х. : Харків. нац. ун-т ім. В. Каразіна, 2004. – 34 с.
 24. Немець Л. Теоретико-методологічні аспекти сучасної соціально-географії // Часопис соціально-економічної географії. – 2006. – Випуск 1. – С. 45–55.
 25. Немець Л.М., Немець К.А. Необхідність розширення функцій соціально-географії – нагальна потреба часу // Наукові пошуки географів: громадськості: минуле, сьогодення, майбуття. – Луганськ: Вид-во ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – С. 37-42.
 26. Пістун М.Д. Соціальна географія // Географічна енциклопедія України. Т.3. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1993. – С. 220-221.
 27. Подвірна Х. Є. Геопросторова організація сфери охорони здоров'я (матеріалах Львівської області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук / Х. Є. Подвірна. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 34 с.

28. Покляцький С.А. Умови життя населення великих міст України суспільногеографічне дослідження. – К.: Наукова думка, 2016. – 184 с.
29. Посацький Б. С. Основи урбаністики. Територіальне і просторове планування : навч. посібник / Б. С. Посацький. – Львів : Вид. Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2012. – 344 с.
30. Регіональний людський розвиток : статистичний бюлетень / Відп. за вип. О. О. Кармазіна. – К. : Державна служба статистики України, 2017. – 1 с.
31. Ровенчак І. І. Географія культури : проблеми теорії, методологія та методика дослідження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата геогр. наук / І. І. Ровенчак. – Львів : Вид. ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 3 с.
32. Ровенчак І. І. Географія культури : проблеми теорії, методологія та методика дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. – Львів : Вид. ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 240 с.
33. Садова У. Я. Соціальна політика в Україні : регіональні дослідження та перспективи розвитку : монографія / У. Я. Садова. – Львів : ІРД України, 2005. – 408 с.
34. Соціальний розвиток України : сучасні трансформації та перспективи [за ред. проф. Б. М. Данилишина]. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 1 с.
35. Сталий розвиток : навч. посібник / [за ред. Л. Ц. Масловської, А. Садовенка, В. І. Середи]. – К. : Компанія ВАПТЕ, 2009. – 240 с.
36. Степаненко А. Онтологія соціальної географії як науки // Часопис соціально-економічної географії. – 2011. – Вип. 10 (1). – С. 5-18.
37. Стецький В. В. Географія науки і освіти : текст лекцій. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 164 с.
38. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком : навч. посібник / Д. М. Стеченко. – К. : Вища школа, 2000. – 223 с.
39. Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна. Національна доповідь. – К., 2015. – 124 с.
40. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. – К.: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. – 174 с.
41. Шевченко В. О. Загальна медична географія світу / В. О. Шевченко, М. Гуцуляк, Г. П. Нечипоренко [та ін.]. – К. : [без вид.], 1998. – 178 с.
42. Шевчук Л. Т. Основи медичної географії : текст лекцій / Л. Т. Шевчук. – Львів : Світ, 1997. – 167 с.
43. Шевчук Л. Т. Сакральна географія : навч. посібник / Л. Т. Шевчук. – Львів : Світ, 1999. – 160 с.
44. Ягодка А. Г. Соціальна інфраструктура і політика : навч. посібник / А. Г. Ягодка. – К. : КНЕУ, 2000. – 212 с.
45. Browne K. Gender and Geography // Encyclopaedia of Human Geography / Edited by B. Warf. – SAGE Publications Ltd, 2006. – P. 157–178.
46. Cultural Geography. A Critical Dictionary of Key Concepts / Edited by B. Atkinson, P. Jackson, D. Sibley, N. Washbourne. – London, I.B.Tauris & Co. Ltd, 2005. – 222 p.
47. Del Casino JR. V.J., Thomas M., Cloke P. Panelli R. (Eds). A Companion to Social Geography. – John Wiley & Sons, 2011. – 568 p.
48. Gregory D. Humanistic geography // The Dictionary of Human Geography / Ed. by D. Gregory. – London: Willey-Blackwell Publishing, 1986. – P. 207.
49. Kearns R., Collins D. Health geography // A companion to health and medical geography / Ed. by T. Brown, S. McLafferty, G. Moon. – Blackwell Publishing Ltd., 2010. – P. 15-32.
50. Knox P., Pinch S. Urban Social Geography. – Harlow: Pearson Education, 2010. – 373 p.
51. Ley D. Social Geography // The Dictionary of Human Geography / Ed. by D. Gregory, R. Johnston, G. Pratt, M. Watts, S. Whatmore. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2009. – P. 692-694.
52. **Maslova Natalia N.** Modern georeligious situation in Central Ukraine // European Applied Studies: modern approaches in scientific researches: Proceedings of the 1st International Scientific Conference (Volume 1)/ December 1-3, 2012/ - Stuttgart, ORT Publishing, 2012. - P. 359-362.

53. Mayer J. Medical Geography // A companion to health and medical geography / Ed. by T. Brown, S. McLafferty, G. Moon. – Blackwell Publishing, 2010. – P. 33-54.
54. Panelli R. Social Geography // Encyclopedia of Human Geography / Ed. by R. K. Worley. – London: SAGE Publications, 2006. – P. 430-434.
55. Pitzl G.R. Social Geography // Encyclopedia of Human Geography / Ed. by R. K. Worley. – London: SAGE Publications, 2006. – P. 231-232.
56. Pratt G. Feminist geographies // The Dictionary of Human Geography / Ed. by D. Gregory, R. Johnston, G. Pratt, M. J. Watts, and S. Whatmore. – Blackwell Publishing Ltd, 2009. – P. 244–248.
57. Sharp J. Humanistic geography // The Dictionary of Human Geography / Ed. by D. Gregory, R. Johnston, G. Pratt, M. J. Watts and S. Whatmore. – Blackwell Publishing Ltd, 2009. – P. 356-358.
58. Smith S.J., Pain R., Marston S.A., Jones J.P. (Eds.) The SAGE Handbook of Social Geographies. – London: SAGE Publications, 2010. – 614 p.
59. Smith S.J., Pain R., Marston S.A., Jones J.P. Introduction: Situating Social Geography // The SAGE Handbook of Social Geographies. – London: SAGE Publications, 2010. – P. 1-39;
60. Social geography // The dictionary of human geography / D. Gregory, R. Johnston, G. Pratt, M. J. Watts and S. Whatmore (Eds.). – Wiley-Blackwell, 2009. – P. 692–694.